

De Roerom

voor zingeving, religie & samenleving

Jaargang 36 | nr. 01 | september 2021

900 jaar

Norbertijnen in de Nederlanden

"god moest eigenlijk op de proef worden gesteld"

Studenten Tamar en Mirjam over corona, studeren en God

De Roerom

voor zingeving, religie & samenleving

Uitgever

De Roerom wordt uitgegeven onder verantwoordelijkheid van Stichting 'De Roerom', 's-Hertogenbosch. KvK 's-Hertogenbosch S41083196

Redactie

Liesbeth de Moor (hoofdredacteur), Antoinette Bastiaans, Nel Beex-Roos, Vincent Kirkels, Harrie Meelen, Peter van Overbruggen, Pieter Reesink, Wim Weren, Bart Verreijt

Aan dit nummer werkten verder mee:

Peter Nissen, Mirjam van Noord, René Peters, Tim Schilling, Harry Tacken, Ad Wagemakers

Mailberichten en kopij voor de redactie redactie@deroerom.nl

Website: www.deroerom.nl

Abonnementen en adreswijziging:

Stichting De Roerom
Jacob van Maerlantstraat 19
5261 JB 's-Hertogenbosch
Telefoon: (073) 614 75 04
adm@deroerom.nl

De Roerom verschijnt 10 keer per jaar

van september t/m juni (ook digitaal!)
Nederland € 37,50, buitenland € 55,-
Bank: IBAN: NL28 ABNA 0264 8199 50

Vormgeving:

Michel Dankers

Productie en distributie:

Ad van Beurden

Foto cover:

Liesbeth de Moor

ISSN 921-5468

INHOUD

- 7** Stiltepagina
- 13** De Aardappeleters
- 14** **Big Boy shoes**
- 15** **Uit de zorg-praktijk**
Beroerder
- 16** *Van de schoonheid en de troost*
- 17** Recensie
- 18** UIT KIJK & LUISTER
- 20** Komt de ziel terug in de zorg?
- 22** Berichten van deroerom.nl
en andere media
- 23** Baat het niet dan schaadt het wel
- 24** *Verder gaan*

DIGITAAL

U kunt De Roerom voor € 25,-
ook digitaal ontvangen. Maak dan € 25,- over op
IBAN NL28 ABNA 0264 8199 50
t.n.v. Stichting De Roerom, 's-Hertogenbosch
Vermeld uw naam, adres en
telefoonnummer erbij en 'Roerom digitaal'

Een los nummer? Dat kan ook:
voor € 2,75 per nummer.
Ook oudere nummers zijn op te vragen.
Een gewoon papieren abonnement
mag natuurlijk ook, voor € 37,50.

Mail en bel voor vragen:
adm@deroerom.nl
(073) 614 75 04

September

Hoofdredacteur
LIESBETH DE MOOR

De berg van het eigen gelijk.

Het eerste van tien nummers van De Roerom ligt voor u! De 36^e jaargang.

U hebt het blad lekker in uw handen maar kijk vooral ook eens op onze site, daar zijn we altijd! Ik vind het leuk om te vermelden dat u vanaf nu De Roerom ook digitaal kunt ontvangen. Elders ziet u hoe.

Fijn dat u erbij bent.

September. Het collegejaar is begonnen. Dat duurde even: anderhalf jaar voordat studenten daadwerkelijk weer plaats mochten nemen in de collegezaal of klas en elkaar weer kunnen ontmoeten.

Twee van hen, onze columnist Mirjam en haar jeugdvriendin Tamar wilden graag een keer met elkaar in gesprek. Over de afgelopen coronaperiode, het nieuwe studiejaar dat voor hen ligt. En over hun geloof, dat voor hen veel betekent. We gingen samen naar buiten voor de foto's en naar een radiostudio voor hun tweespraak. In zijn geheel te beluisteren via de podcast op www.deroerom.nl

De zomer was Hollands en er was weinig komkommer. Overstromingen, gestuntel in Den Haag, hartverscheurende beelden uit Afghanistan. Het virus dat toch niet weg is. We zitten intussen in onze schuttersputjes en beschuldigen elkaar. Ieder op de berg van zijn eigen gelijk. We kijken met kritische blik waar nodig en zoeken in De Roerom het gesprek, de hoop, de zin. Lees in dit nummer over 900 jaar kracht en inspiratie van de Norbertijnen en over de KRACHT! van oud-paralympiër Annette Roozen. En de bijdrage over de schoonheid en troost van de juist afgezwaaide hoogleraar Peter Nissen.

Op deze plek wil ik redactrice Nel Beex-Roos mede namens de redactie heel hartelijk bedanken voor haar vele bijdragen, jarenlang. Haar niet aflatende inzet en betrokkenheid bij mensen die ze sprak en waarover ze schreef. Nel blijft deel uitmaken van de redactie, maar stopt het haar maandelijkse bijdragen.

We horen graag uw verhalen en uw reacties. Wat houdt u bezig? Wat houdt jou bezig? Als het bijvoorbeeld gaat om die generaties. Begrijpt u elkaar?

Reacties zijn welkom. Ook voor andere ideeën. Mail die naar redactie@roerom.nl.
Voor actuele berichten kijkt u op www.deroerom.nl.

Als de bliksem

*900 jaar norbertijnen en
norbertinessen*

Dit jaar bestaat de norbertijnenorde 900 jaar. Ter gelegenheid van dat jubileum verscheen eerder dit jaar het prachtige en lijkige boek "Als de bliksem. 900 jaar norbertijnen" Vijfenveertig auteurs belichten de krachtlijnen en talrijke bijzonderheden van de geschiedenis en spiritualiteit van de orde van norbertijnen en norbertinessen. Met prachtige afbeeldingen, prenten, schilderijen en beschrijvingen van objecten uit de tentoonstelling in de pas gerestaureerde historische ruimtes van Abdij van Park in Heverlee Leuven. De refter en de bibliotheek met hun barokke stucplafonds en de privé-vertrekken van de abt zijn te bezoeken.

De stichter en de orde in vogelvlicht

Omstreeks 1100 wordt Norbertus -Norbert van Gennep- volgens de overlevering zittend op zijn paard getroffen door bliksem. Na een losbandig leven als kanunnik in Xanten komt hij zo tot inkeer. Jaren later, in 1121, begint hij in Prémontré een nieuwe kloosterorde onder zijn naam: de norbertijnen. In zijn zoektocht naar authentiek evangelisch leven vindt hij inspiratie om overal in West-Europa, kloostergemeenschappen op te richten volgens de regel van Augustinus, zowel voor vrouwen als mannen. Norbert overlijdt in Maagdenburg op 6 juni 1134; in 1626 worden de relieken vanuit deze inmiddels protestants geworden

stad overgebracht naar de abdij van Strahov in Praag.

Norbertijnen in de Nederlanden

In de Lage Landen bevindt zich een belangrijke concentratie van norbertijnse abdijen: in Brabant is dat de abdij van Berne in Heeswijk. Het vrouwenklooster Catharinadal in Oosterhout, begonnen in 1271, maakt in de zestiende eeuw tijdens de Reformatie benarde tijden door: de strijd tussen Spaanse en Staatse troepen bedreigt het klooster, dat wordt bevolkt door contemplatieve koorzusters en lekenzusters. Hoewel de Staten-Generaal hebben bepaald dat alle kloosters moeten uitsterven, ontsnapt Catharinadal toch aan deze regel. Dat had zeker te maken met de bescherming die het convent genoot van het Huis van Oranje.

Bidden en werken

De kloosterlingen zijn zelfvoorzienend; de norbertijnen zijn economisch afhankelijk van vruchtbare landbouwgrond en eigen werkkraft. De norbertinessen leggen een basis voor hun kloosterbestaan door het inbrengen van een bruidsschat*. Mannelijk premonstratenzers zijn kloosterlingen, maar geen monniken. Zij werken vaak buiten het klooster (abdij, canonie of priorij) als bijvoorbeeld parochiepriester, aalmoezenier, geestelijk verzorger, missionaris of docent. Hun voornaamste taak als kanunniken is het waardig en publiekelijk celebreren van de Heilige Eucharistie en het Getijdengebed. Zij volgen de Regel van Augustinus en worden daarom reguliere kanunniken genoemd.

Witheren of witte pastoors

In de 12^e en 13^e eeuw stichtten de norbertijnen in een aantal gebieden in Europa parochies. De pastoors van die parochies vielen niet onder de diocesane bisschop maar onder de abt van de abdij die de parochie had

gesticht. In de volksmond werden zij vanwege hun witte habijt 'witte pastoors' genoemd. Een andere naam voor norbertijnen is 'witheren'. In het oude hertogdom Brabant bedienden de norbertijnen zo'n 190 parochies, met een eigen kerkgebouw en pastoorwoning, vaak ruim bemeten en goed voorzien. De Reformatie, de godsdienstoorlogen in de zestiende eeuw en de revoluties rond 1800 betekenden het einde voor veel kloosters. Pas in de negentiende en twintigste eeuw kwam er een religieuze opleving. Zo hernam de abdij van Berne, die sinds 1629 dankzij de pastoors in de parochie had kunnen overleven, in 1857 het kloosterleven in Heeswijk.

De toekomst

De lezer krijgt in het boek niet alleen een blik in het verleden. Er zijn ook bijdragen over 'norbertijnen in deze tijd' en 'een getuigenis van religieus leven in een ver land'. Een kloosterlinge anno nu van Catharinadal beschrijft in 'een dag uit het leven van een norbertines' hoe zij en haar vooral oude medezusters van betekenis zijn voor elkaar en de gemeenschap buiten het klooster. Juist dit vrouwenklooster is een nieuwe weg ingeslagen door inkomsten te genereren voor het behoud van hun cultureel-religieus erfgoed. Met het beeld van 'Christus als de Wijnstok en wij als de ranken die vrucht voortbrengen' worden in mei 2015 35.300 wijnstokken op de landerijen geplant onder supervisie van een professionele wijnmaker. De kwaliteitswijnen vinden intussen -ook via de kloosterwinkel De Blauwe Camer- hun weg naar consument en grootafnemers.

Niet alleen kloosterlingen

Abt van Berne Denis Hendrickx benoemt in zijn bijdrage 'verbondenheid met de norbertijner gemeenschappen' de 'communio'-gemeenschap van gelovigen- als de

**Vaak moest er bij het toetreden tot bepaalde kloosters een bruidsschat betaald worden. De ouders betaalden dan aan de kloosters wat ze zouden betalen als het meisje zou trouwen. Dit geld kwam in de gemeenschappelijke pot van het klooster terecht.
bron: persdienst bisschoppenconferentie*

spil van de norbertijner spiritualiteit. Die gaat over verbondenheid binnen de eigen kloostergemeenschap maar ook met de andere conventen. Alle Nederlands sprekende norbertijnergemeenschappen hebben bovendien een nauwe band met mensen van buiten het klooster, zoals vrijwilligers die zich inzetten voor de ontvangst van gasten, hulp in de tuin of winkel.

Uma Wijnants, directeur van Kerk in Nood, herinnert ons aan het werk van norbertijn Werenfried van Straaten (1913-2003). Zijn charitatieve instelling Oostpriesterhulp groeide onder de naam 'Kerk in Nood' uit tot de internationale hulporganisatie van nu met projecten voor lokale kerken in alle werelddelen.

De norbertijnse geest van Joe Biden

Norbertijnen zijn dus over de hele wereld te vinden. Eind vorige eeuw werden missionarissen uitgezonden, ook vanuit Berne, ondermeer in de Verenigde Staten en India. Andere abdijen richtten zich op Brazilië, Congo, Zuid-Afrika, Canada, Denemarken en Ierland. Zo stichtte Bernard Pennings (1861-1955) samen met twee andere paters van Berne een klooster in De Pere (Delaware VS). De huidige president van de VS, Joe Biden, volgde zijn studie in de norbertijnse traditie aan de Archmere Academy Delaware, die in 1932 vanuit de abdij van De Pere was opgericht.

Norbertijnen en de toekomst

Binnen de familie van reguliere kanunniken is de norbertijnerorde de grootste, maar vergeleken met jezuïeten of franciscaanse bewegingen een kleintje. Erik de Sutter, abt van de abdij van Grimbergen, besluit de artikelenreeks in het boek met enkele facetten van norbertijnse spiritualiteit die vandaag nog van betekenis zijn. De kloosters met hun gastenverblijven zijn voor velen een plaats van verstillings, bezinning en inspirerende liturgie. De pastorale uitstraling maakt het

verder mogelijk de tekenen van de tijd te blijven zien en te vertalen in een bemoedigende boodschap aan de mensen, ook via de (liturgische) boekhandels.

Kloostercultuur

Maar de mens moet niet alleen geestelijk worden gevoed; de kloosterwinkels bieden wereldse zaken als abdijbier, kaas, kruiden en wijn, eerlijke producten die met eerbied voor aarde zijn gemaakt. Kloosters zijn toegankelijke erfgoedinstellingen, die je kunt bezoeken voor een rondleiding, conferentie of tentoonstelling, als rustpunt tijdens wandeling of pelgrimage of voor een orgel- of beiaardconcert. Het is niet verwonderlijk dat er een hoofdstuk is gewijd aan de orgelbouwkunst in opdracht van de norbertijnen. Het verzorgen van een mooie liturgie -traditioneel én vernieuwend- is kenmerkend voor de premonstratenzers, waarbij het orgel een belangrijke rol speelt, met name in de barok. Zo is een beroemd Robustelly-orgel (1770), afkomstig uit de abdij van Averbode nog steeds te horen in de Lambertuskerk in Helmond.

Zingende zusters

De hoofdstukken over de 'zingende zusters', die eeuwenlang

de getijdengebeden zongen uit koorboeken, zangmissaals, antifonaria en andere gregoriaanse handschriften, geven een mooi beeld van de rijke zangcultuur. En zo worden allerlei kanten van de norbertijnse kloostercultuur, geschiedenis en spiritualiteit belicht in boeiende, soms wetenschappelijke, maar steeds toegankelijke artikelen. Het levensverhaal van de norbertijner kloosters is telkens opnieuw geschreven, aangepast aan de wensen en de noden van de tijd, en vanuit de leuze van de orde: 'tot elk goed werk bereid'.

In de kloostergang van de Parkabdij te Leuven bevonden zich oorspronkelijk 41 zeventiende-eeuwse glas-in-loodramen, die scènes uit het leven van Sint Norbertus verbeeld. De Franse glazenier Jan de Caumont was negen jaar bezig met wat zijn meesterwerk zou worden. In 1828 werden de glazen verkocht en begonnen ze jammerlijk aan een wereldwijde zwerftocht, tot in de Verenigde Staten. Vanaf 2013 zijn 27 bewaard gebleven glasramen teruggekeerd en voor een groot deel weer te zien in het Parkklooster. Daarin zien we het hele levensverhaal van Norbertus van Gennepe.

Als de bliksem. 900 jaar norbertijnen en norbertinessen

mei 2021

Hardcover, 320 pagina's,
ISBN 978 90 8972 426 7

Berne Media i.s.m. Averbode € 45,-

Kijk ook op:

www.parcum.be/nl/museum/als-de-bliksem

**Heide,
Als je haar af en toe
Wat plaagt
(Krabt en schuift en bijt),
Ziet ze bij momenten
Paars van woestenij.**

Wat een wilde schoonheid!

Geert De Kockere

Tweespraak:

studenten

Tamar & Mirjam

Derdejaars studenten Mirjam van Noord en Tamar van de Gronden kennen elkaar vanaf de middelbare school. Ze wilden graag voor De Roerom met elkaar in gesprek. Over wat hen bezig houdt: het studentenleven tijdens corona, het komend studiejaar met minder maatregelen. Maar ook over God en hun beider geloof.

Corona

Het gesprek komt vanzelf op de afgelopen anderhalf jaar. Ook voor jongeren was het een zware periode, zo blijkt uit recent onderzoek. Hoe hebben deze twee studenten het ervaren?

Tamar: 'Alles was eentonig, je eet, slaapt en studeert in hetzelfde kamertje. Ik miste het bijkletsen tussen het studeren door; samen koffie halen. Nu klapte je je laptop open, je volgt je college en klapte de laptop weer dicht. Een positief ding: sommige vriendschappen hebben zich verdiept, omdat we meer dingen één op één deden: eten of koffiedrinken. Dat was mooi, maar die anderhalf jaar zijn voor mij een soort waas waarin ik geen speciale momenten kan onderscheiden.'

Mirjam: 'Er is van alles gebeurd en tegelijkertijd niks. Ik had tenminste nog een baan, en het scheelt dat ik nog thuis woon. Onze studententijd gaat intussen wel door, we zitten ineens in ons derde jaar terwijl we pas nog in ons eerste jaar zaten, dat voel ik als een verlies en daar baal ik van.'

Tamar: 'Je merkt wat de gevolgen zijn voor de mentale gezondheid van studenten, dat ziet er niet zo goed uit. Velen in mijn omgeving hebben er last van, je kwam te weinig buiten en in het begin kon je nauwelijks sporten. Ik denk dat het nog onderschat wordt.'

Mirjam: 'Al aan het begin van de pandemie schreef ik in een studieopdracht dat het virus zich zo snel kon verspreiden omdat we zo'n ingewikkelde wereld hebben gecreëerd. Ik ben anders naar de wereld gaan kijken. We hebben de kans gekregen om te reflecteren op wat we doen en hoe we dat doen: kapitalisme, globalisering. De vraag is of mensen die de macht hebben de kans grijpen om dingen opnieuw uit te vinden. Ik ga altijd wel op zoek naar het positieve, we moeten de mogelijkheid pakken om de wereld te verbeteren.'

Tamar: 'Wat zou jij veranderen als je het voor het zeggen had?'

Mirjam: 'Daar heb ik niet meteen een antwoord op. Veel mensen willen zo

snel mogelijk terug naar hoe het was, de economie weer op volle toeren. Ik snap dat wel. Maar er is ook reden dat het zo snel in elkaar kan storten, zoals nu met de pandemie. Daar mogen ze nog wel wat meer over nadenken...'

Mirjam: 'Heb jij je ouders of grootouders gezien tijdens de lockdown?'

Tamar: 'Mijn ouders wonen in dezelfde stad. Ik woonde toen in een groot studentenhuis, een risico, daarom heb ik een periode flink afstand gehouden van ze. Dat voelde gek. Mijn oma was ziek, gelukkig heeft ze een groot huis met een tuin, daar konden we heen.'

De vraag komt op of beiden de volwassenen iets kwalijk nemen. Beiden hielden zich strikt aan de maatregelen maar hebben wel hun vragen bij het soms onduidelijke beleid en het gebrek aan creativiteit bij de beleidsmakers.

Mirjam: 'Op een gegeven moment was het groot nieuws dat MBO'ers weer naar school mochten. Wij -studenten aan de universiteit en hogeschool- zaten al meer dan een jaar thuis. Er werd niets gedaan. Ik nam de mensen die de besluiten nemen dat wel kwalijk. Ik denk en hoop dat de universiteiten meer voor zichzelf durven op te komen, mocht het weer slechter gaan komende winter. Ik vroeg me in september vorig jaar al af: waarom boeken jullie niet de leegstaande bioscopen? Daar passen wij makkelijk in. Verzin iets.'

Geloof

Het gesprek gaat over het geloof; beiden zijn thuis religieus opgevoed, de een katholiek de ander protestant. Wat betekent dat voor hen en ervaren ze steun in het geloof?

Mirjam: 'God was er vroeger in de kindernevendienst. Daarna een periode voor mij niet echt aanwezig, dan zei ik: "ik ben katholiek opgevoed, maar ik ben niet katholiek." Pas de laatste jaren ben ik aan bedenken wat het voor mij is'

Tamar: 'Ik weet nog dat iemand er op de middelbare school achter kwam dat ik

protestant ben opgevoed, en die persoon vroeg of ik met mijn ouders naar de kerk ging, zo werd ik immers opgevoed. Inmiddels ben ik er zelf meer mee bezig, ik ben aan het kijken wat het geloof voor plaats heeft in mijn leven.'

Mirjam: 'Wie is God dan?'

Tamar: 'Ik denk iemand die op een geruststellende manier alles van mij weet... Ik denk nu dat God er is als een steun, iemand naar wie ik toe kan gaan met iets hoe groot of klein het ook is...'

Mirjam: 'Ik ervaar geloof als steun. Als je gelooft, dan is er een reden voor alles. Die gedachte helpt me bij het relativiseren van dingen. Zoals bij corona, er moet een groter doel zijn. Het helpt me door het leven heen te gaan en niet meteen depressief te worden van elk klein nieuwsbericht. Het is ook fijn om soms iemand iets te kunnen vragen, al weet je niet hoe diegene er uitziet. Dat is rustgevend.'

Tamar: 'Lukt dat ook?'

Mirjam: 'Geloven is in Nederland niet erg populair. In de VS kunnen bekende en minder bekende Amerikanen uitkomen voor hun geloof zoals You-Tube-sterren Mayim Bialik of Zac Efron(.). Zoals Arjen Lubach mijn politieke standpunt heeft beïnvloed, kan ik bij dat soort mensen inspiratie op doen. Ik wil ervoor uitkomen en ik hoef me niet te schamen. Ik wil rustig uitzoeken wat het is voor mij... Bidden deed ik de eerste 18 jaar niet, of nou ja, het Onze Vader voor het eten, maar als ik nu op zoek ben naar iets, dan is het een fijne gedachte even iets te kunnen vragen aan iemand die altijd luistert, die er altijd is.'

Tamar: 'Wat vraag je dan bijvoorbeeld?'

Mirjam: 'Ik wil heel graag moeder worden, (lacht) dat is wel heel erg stereotiep katholiek, hè, maar mijn droombeeld van de toekomst is moeder worden van vier kinderen. En dat ik elke dag lekker broodtrommeltjes vul en ga koken, wat misschien niet erg van deze tijd is, maar dat is stiekem mijn droom.' Maar de vraag is: geef mij het vertrouwen

dat ik in de buurt kom van die droom. Maar ook dat het gewoon is dat ik dat nog niet heb bereikt op mijn 20^e. De meeste vrienden en andere jongeren vinden het vooral grappig, of ze zeggen: dat is zonde, je doet nu een mooie studie, maar ik zou daar zo mee stoppen. De gedachte komt ook niet bij mij thuis vandaan, mijn ouders zijn niet eens getrouwd en mijn moeder werkt fulltime. Ze vindt het prima, dat ik die droom heb, het baart haar alleen zorgen dat ik me eraan zou vastklampen, op deze leeftijd. Ze vindt dat ik rustig aan moet doen, het komt wel!

Tamar: 'Ik vind het eigenlijk wel leuk dat je zo'n doel hebt, dat mis ik wel eens bij mezelf. Soms zou ik wel ergens naartoe willen werken. Dat je toch een droom hebt.'

Mirjam: 'Hoe zit het voor jou Tamar, hoe kijk je tegen God aan?'

'Iets dat eigenlijk op de proef moest worden gesteld. Vlak voor ik ging studeren, overleed mijn oom, hij had hartproblemen, was pas 47 jaar en vader van drie jonge kinderen. En daarna overleed mijn oma. We maakten een roerige periode door. Er was verdriet, ik was ook boos. Bij mij kwam de vraag: God waar ben je nou? God voelde aan een kant best dichtbij maar toen mijn oom uiteindelijk overleed was de grootste vraag: Waarom? Als u er echt bent, waarom doet u dit? Juist dat verdriet dat we doormaakten, konden we samen verwerken met God. Ik had het gevoel dat dat mocht, dat hij dat toeliet. Ik heb er veel met mijn familie over gepraat, we zijn er doorgekomen door samen te blijven bidden en voor de wanhoop en twijfel uit te komen. Bidden voor mensen om me heen; mijn tante, oma, neefjes en mijn vader. Het geeft rust als ik vraag of God bij onze familie wil zijn en of hij ons niet wil laten vallen. Ik merk trouwens dat ik HIJ zeg, maar het is helemaal niet per se een man... misschien komt dat omdat Jezus een man is.'

Tamar van de Gronden, 20 jaar

- Studeert rechten in Utrecht
- Houdt van schrijven, kletsen met vriendinnen
- Toekomst: nog niet precies duidelijk
Werkt bij een ijssalon.
- 'Mijn grote vraag: wat wilt U wat we doen? God heeft een prachtige aarde geschapen, soms ben ik benieuwd, wat had God van ons verwacht? Wat wil Hij van ons; kan ik iets voor Je doen?'

Mirjam van Noord, 20 jaar

- Studeert culturele antropologie in Utrecht
- Houdt van schrijven en kletsen met vriendinnen.
Columniste van De Roerom
- Toekomst: hoopt moeder te worden van vier kinderen, maar studeert flink door.
- 'Mijn grote vraag: komt het goed met deze wereld? Met alle problemen, klimaat, economie? Een eindplaatje hebben we niet...'

Mirjam: 'Mijn vader is dit voorjaar ernstig ziek geweest. Het leek erop dat hij dood zou gaan, overal ter wereld is voor hem gebeden, zijn er kaarsjes opgestoken ook in onze kerk, hij kon de dienst meekijken op zijn laptop, waar onze namen werden genoemd. Het kan gewoon niet anders dan dat al die kaarsjes en wensen en diensten hebben geholpen. Hij leek een popster, terwijl het echt zo'n normale man is. Het moment dat we goed nieuws kregen. Dat was heel bijzonder. Maar zelfs ook als het fout was gegaan, als hij onverhoopt was overleden, dan had me dat bidden toch troost gegeven. Dat mijn vader zoveel betekend heeft voor zoveel mensen... Bidden is een manier om er doorheen te komen...'

Tamar: 'Ben je gaan twijfelen aan God, door de situatie met je vader?'

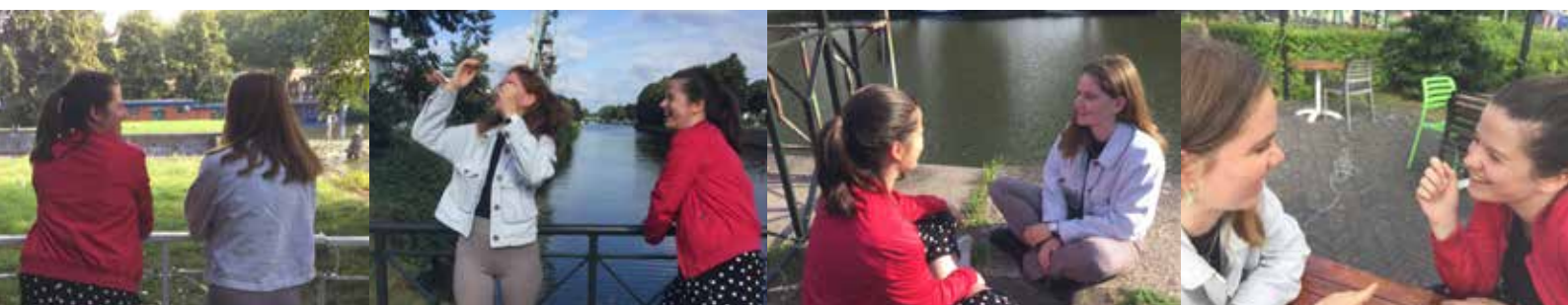
Mirjam: 'De eerste dagen was ik veel samen met mijn broer en mijn zus. We hebben gewoon pech, dat het zo'n leuke vader is, vonden we. Mijn ouders zijn 35

jaar bij elkaar en mijn moeder was zo dankbaar dat het goed ging.'

In het gesprek gaat het ook over de beeldvorming; hoe kijken andere jongeren naar je als je zegt dat je gelooft?

Mirjam: 'Het ligt eraan hoe je het brengt. Wij praten er onderling anders over, omdat we het van elkaar weten; anderen moet je meer uitleggen. Iemand zei me: een politieke partij zou niet religieus gekleurd moeten zijn. Ik vroeg me toen af: waarom kan dat niet? Uit het liberalisme haal je waarden, waarom dan niet uit het geloof. Ik ga niet naar de kerk om lange rokken aan te trekken, ik heb gewoon steun aan het geloof en de gemeenschap, en het is supergezellig, als er jongeren zijn in de kerk. Ja, wij hebben nog een jongerenkoor, dat is inderdaad heel bijzonder in een katholieke kerk, wij zijn de enige geloof ik.'

Het gesprek is als podcast te beluisteren via www.deroerom.nl

KRACHT!

Van: **Annette Roozen (45)**

Wat: 2 x Paralympisch zilver 2008 in Peking, 2 x goud WK 2006

Verder: is journalist, moeder van twee kinderen

'Toen ik vijftien was kreeg ik botkanker. Ik moest mijn been missen, tot en met kniegewricht. Ik kreeg daarvoor een prothese. Na een periode van zes chemokuren en een operatie liep ik na twee weken revalidatie zo weg op die prothese. In het revalidatiecentrum waren er ze verbaasd over. Toen ik hoorde dat mijn been geamputeerd moest worden, moest ik vreselijk huilen, daarna voelde ik leegte en leek ik geen tranen meer te hebben. Tegelijkertijd was er toch ook een vlammetje in mij: op een of andere manier had ik vertrouwen dat het goed zou komen. De begeleiding van de artsen en zeker van mijn fysiotherapeut in revalidatiecentrum de Hoogstraat hielpen mij enorm. Daarnaast zit het in mijzelf: ik raakte niet in de put maar wilde alles doen zoveel mogelijk weer 'normaal' te zijn. Buitenstaanders vonden de revalidatie knap, maar ik vond het normaal eigenlijk. Mijn ouders hebben mij daarbij altijd gesteund en veel geregeld. Mijn moeder was tijdens de chemokuren dag en nacht in het ziekenhuis.

Via de instrumentmaker die de prothese maakt, kwam ik vijf jaar later op een sportdag voor beenprothesegebruikers terecht in topsporttrainingscentrum Papendal in Arnhem. Daar moesten we proberen touwtje te springen, er werd op een gegeven moment geklapt, en dat bleek voor mij. Ik deed al regelmatig aan touwtje springen, dus vond het niet bijzonder. Ik kreeg een kleine "blade" geschroefd aan mijn prothese,

op de plaats van de gewone voet, om snel te kunnen rennen. Een hulpstuk dat spierkracht van je voet en enkel vervangt door veerkracht. Dat werkte goed: ik rende er zo op weg! Ik meldde me aan bij een atletiekvereniging en deed datzelfde jaar nog mee met het NK. Ik liep meteen een wereldrecord, ik was de eerste vrouw in Nederland met een blade.

Voor mijn afstuderen aan de School voor de Journalistiek heb ik een filmpje gemaakt over "blades". Zo kwam ik in contact met een atletiekcoach en bondscoach en mocht in de Nederlandse selectie. Van daaruit ben ik gaan trainen in Papendal, één zaterdag in de maand. De rest van de trainingen deed ik bij mijn thuisclub.

In 2004 deed ik voor het eerst mee aan de Paralympische Spelen, in 2008 in Peking won ik twee keer zilver: verspringen en de 100 meter sprints

met blade. Het verspringen was een medaille met een gouden randje; de 100 m was een zware teleurstelling. Ik was ontzettend verdrietig, iedereen dacht; kat in het bakkie; dat wordt goud. Ik was de eerste en de enige onder de 17 seconden. Niet dus. Het voelde als rouw; pas nu kan ik denken; zilver is toch eigenlijk een geweldige prestatie?!

Soms voelde ik me min of meer 'schuldig' over mijn ziekte, mijn ouders hadden daar niet om gevraagd, ik ook niet, maar ik kon ze met mijn sportprestaties van allerlei leuke teruggeven. Dat is wat gechargeerd, maar zo voelde het soms. Na de geboorte van onze dochter in 2011 heb ik me 'teruggetraind' en me gekwalificeerd voor London 2012. Inmiddels hebben we ook een zoon. Ik blijf mezelf intussen uitdagen: ik heb me in 2019 nog gekwalificeerd voor Tokyo 2020, maar me afgemeld omdat mijn prestaties van afgelopen wedstrijdseizoen niet goed genoeg waren voor mijn gevoel van eigenwaarde. Maar de sport blijft mijn passie. Ik ben nu aan het denken hoe ik mijn toekomst opnieuw vorm kan geven.

De paralympische spelen zijn professioneel en op sport gericht. Een prachtig evenement om te laten zien wat je kunt bereiken, ook met een beperking.'

Kloosters in Noordoost-Brabant; groene weelde

Ons land kent een bijbelbelt. Minder bekend is dat we ook een 'kloosterbelt' hebben. In het noordoosten van Brabant vestigden zich in de nasleep van de Reformatie in de zeventiende en achttiende eeuw abdijen en priorijen, die inmiddels tot de oudste van Nederland behoren. Achter de muren bevindt zich een weelde aan groen. Al hebben veel van de kloosters hun oorspronkelijke functie verloren, nog steeds wonen er religieuzen zoals bijvoorbeeld in Uden, Megen en Sint Agatha.

In een handzaam boekje -dat tot stand kwam dankzij de bijdragen van vier actieve vrijwilligers- gaan we in vogelvlucht langs de verschillende tuinen; we zien de verschillen en overeenkomsten. Vaak gaat het om een omheinde tuin (hortus conclusus). Oorspronkelijk bedoeld om te voorzien in de behoefte van de kloosterbewoners aan groente, fruit en ander voedsel. In Uden bij het klooster van de Brigittinessen gaat het om een kruidentuin, bij de Franciscanen in Megen is de Hof van Lof een liturgische siertuin, bij het Emmausklooster in Velp (bij Grave) vinden we een eeuwenoude groentetuin en bij het Kruisherenklooster in Sint Agatha

is een historische landschapstuin te bewonderen.

In 'Een weelde van groen' vind je beschrijvingen van de tuinen, hun oorsprong, en ontwikkeling tot wat ze nu zijn. Je vindt er de ontstaansgeschiedenis, wie er woonden en welke functie klooster en bewoners in stad of dorp vervul(d) en. De tuinen zijn te bezoeken, openingstijden staan erbij. Het boek sluit af met vier fietsroutes die de kloosters met elkaar verbinden. Bij die routes zit een beschrijving van de streek. Een mooie aanvulling!

Tjeu van Ras is gepensioneerd en was als journalist werkzaam voor Brabants Dagblad en De Gelderlander.

'Een weelde aan groen'

Berne Media, € 14,95.

Onder redactie van Wouter Prins, conservator van Museum Krona.

Kloostertuin Hof van Lof in Megen (foto Willem Quist ofs)

De aardappeleters , en het laatste avondmaal

De religieuze inspiratie van Vincent van Gogh

De tentoonstelling 'De Aardappeleters: misser of meesterwerk?' opent op 8 oktober in het van Goghmuseum en is een ode aan het bekende werk van Vincent van Gogh uit 1885, toen hij in Brabant woonde. Het Noordbrabants Museum in Den Bosch belicht in een vaste presentatie twaalf Nuenense werken van Van Gogh. En het Museum Vincentre in Nuenen laat zien in welke omgeving Vincents werken gemaakt zijn, dus ook zijn Aardappeleters. De schilderijen, studies, schetsen en brieven vertellen een verhaal over ambitie, doorzetten en kritiek. Een verhaal voor jong en oud over blijven geloven in jezelf. Eén interessante vraag komt in deze exposities niet aan de orde: wat is de religieuze achtergrond van Van Goghs artistieke werk?

Vincent van Gogh, De Aardappeleters,
Van Gogh Museum

Meesterwerk in Nuenen

Vincent van Gogh (30) klopt in 1883 na een ongedurige periode aan bij zijn ouders in Nuenen. Zijn vader is er predikant: een doel dat Vincent als mislukte prediker zelf nooit had bereikt. Hij kiest nu voor de kunst en wil daarmee troost brengen aan de arme werkers. Na de wevers worden in Nuenen de boeren zijn geliefde onderwerp. Vol enthousiasme gaat hij aan het werk met het tekenen van koppen, handen en voorwerpen die later op zijn beroemde doek terecht komen. Hij bezoekt een boerengezin in Nuenen en legt hun armzalige leven vast op het doek: het is nu een klassiek tafereel van de maaltijd: 'de Aardappeleters.'

Inspiratiebron

Inspiratie voor de Aardappeleters krijgt Vincent van de Haagse schilder Jozef Israëls. In diens 'boerengezin aan de maaltijd' (1882) zette Israëls in het sobere interieur mensen op een realistische manier neer. Vincent is diep onder de indruk van de sfeer, de armoede en de emotie die uit de voorstelling spreekt. En zo drukt hij op zijn beurt in zijn Aardappeleters de verbondenheid uit van de boeren met de aarde. Het werd in zijn eigen woorden een boerenschilderij, dat 'ruikt naar spek, rook en aardappelwasem!' Het donkere

interieur moest de armoede en de ontberingen van het boerenleven benadrukken.

Aardappeleters: 'Laatste Avondmaal'

In 2019 schreef ik in De Roerom al eens over de spiritualiteit van Vincent van Gogh. Daarbij verwees ik naar de bijzondere interpretatie van De Aardappeleters door Anton Wessels in zijn boek 'Het evangelie volgens Vincent'. Wessels ziet er een soort 'laatste avondmaal' in. Vincent koos niet voor niets het menselijk dagelijks ritueel van de maaltijd: personen rond de schamele dis. Op de voorgrond kijken we op de rug van een onbekende vrouwenfiguur in de schaduw. Ze geeft letterlijk diepte aan het tafereel, zittend onder de lamp, waarvan het licht een aureool vormt rondom haar mysterieuze silhouet. De oudere man verheft zijn beker eerbiedig als een kelk. Aan de muur zien we een prent van de kruisiging van Jezus, een zogeheten huiszegen. De tafel biedt voedsel voor ieder die zich heeft afgemat: spijs voor lichaam en ziel. De ogen van deze aardappeleters stralen van binnenuit. Vincent zou schrijven: "Ik schilder liever de ogen van mensen dan kathedralen." En later: "Wat ik van mijn eigen werk denk is dat het schilderij van de boeren die aardappels eten (...) het beste is dat ik maakte."

Vincent, die in Zundert opgroeit in een domineesgezin, denkt later met veel liefde terug aan zijn jeugd: "Ik voel nog (...) de siddering van vreugde, welke ik voelde toen ik voor het eerst een diepe blik wierp in het leven van mijn ouders, toen ik instinctief voelde hoezeer zij christenen waren. En ik voel nog dat gevoel van eeuwige jeugd, waarmee ik naar God ging zeggende: Ik wil ook een christen zijn." Van Gogh maakt in Engeland en Nederland een fanatiek-religieuze periode door en treedt ook op als lekenprediker voor de mijnwerkers in de Belgische Borinage.

Navolging van Christus

Vincent was een bewonderaar van 'De Navolging van Christus' van Thomas a Kempis, na de Bijbel het meest verbreide en vertaalde boek, vol praktische vroomheid. Die boodschap ziet de schilder ook in de afbeelding 'Christus Consolator' van Ary Scheffer: Christus die troostend zijn handen uitstrekt naar hulpeloze armen, zieken en zondaars. Voor Vincent het ultieme dat een schilderij kan uitdrukken. In zijn eigen woorden: "Ik geloof altijd dat 'heb uw naaste lief' geen overdrijving is, maar de normale toestand."

Raadpleeg de sites voor de openingstijden van het Van Gogh Museum Amsterdam, Het Noord Brabants Museum Den Bosch en het Museum Vincentre Nuenen.

Big Boy shoes

DOOR
TIM SCHILLING

De vader van Tim Schilling vocht in de Vietnamoorlog als Amerikaanse legersoldaat.

Wat ik vroeger niet wist, was dat de herinneringen aan de oorlog het leven van mijn vader voortdurend ontregelden. 'Waarom laat je het niet gewoon achter je,' vroeg zijn broer. Maar dat kon mijn vader niet. De ellende van vroeger was reëler voor hem dan wat speelde in het hier en nu. Dat snapte ik toen niet, want hij sprak er nooit over. Wel maakte hij mij duidelijk dat ik nooit moest geloven in verhalen die oorlog verheerlijkten. Het laatste wat hij wilde was dat ik ooit soldaat zou worden. Dus toen president Reagan de inschrijving voor de dienstplicht weer instelde (een tijd afgeschaft na de Vietnamoorlog) schreef ik me als zeventienjarige in als *conscientious objector* (dienstweigeraar op basis van geweten).

De desastreus verlopen aftocht van Amerika in Vietnam bleek helaas geen aanleiding om toekomstige oorlogen te vermijden. In 1991 vielen de VS Irak aan - de eerste Golfoorlog-*The Gulf War*-. Irak moest van Amerika weg uit Koeweit. Op televisie keek ik naar het luchtbombardement, onze eerste kennismaking met "shock and awe". Het leek op een videogame, maar ik wist dat het dat niet was. Op die zondag ging ik naar de kerk, en na de communie begon ik te huilen. Na de mis kwam een vrouw naar me toe: 'Ik weet niet waarom je zo verdrietig bent, maar ik zie je pijn, en ik zal voor je bidden.'

Op dit moment is het beeld dat mij bezig houdt er één dat we waarschijnlijk allemaal gezien hebben: 640 mensen in een militair vliegtuig. Het is hen gelukt om te ontsnappen aan de oorlog in Afghanistan. Maar wat is ontsnappen? Hangen wij als mensheid niet allemaal samen kwetsbaar in de lucht? Ik zie een jongen, onderaan op de foto. Hij is een jaar of acht, denk ik. Hij kijkt me recht in mijn ogen.

Dr. Timothy P. Schilling is theoloog en werkt als stafmedewerker bij het Centrum voor Parochiespiritualiteit. Hij is Amerikaan, woont in Nederland.

Beelden van de terugtrekking van de Amerikanen uit Afghanistan roepen bij mij herinneringen op aan de val van de toenmalige Vietnamese stad Saigon, nu Ho Chi Minh. Toen, in 1975, zagen we Zuid Vietnamezen die wanhopig probeerden weg te komen via het luchtruim. Ook nu op het vliegveld van Kabul zien we drommen mensen die zich verdringen om een plek in een vliegtuig te bemachtigen. Tijdens het vertrek valt iemand van grote hoogte naar beneden. Het doet me denken aan de mensen die van de Twin Towers sprongen op 11 september 2001, twintig jaar geleden, de dag die deze oorlog inluidde.

Voor mij persoonlijk blijft het niet bij beelden uit de media. Beelden uit mijn eigen leven spoken door mijn hoofd. Eén beeld is de allereerste herinnering aan mijn vader, toen hij, militair, net terug kwam uit Vietnam. Het was 1968, ik was drie jaar oud, en deze, voor mij net niet onbekende man in legeruniform, klopte aan de voordeur van mijn grootouders' huis. Omdat mijn moeder in gesprek was, deed ik open. Ik had hem een

jaar lang niet gezien. "Ik heb nieuwe schoenen," zei ik tegen hem. Mijn moeder had ze net voor me gekocht. Maar in diepere zin moest ik vanaf dat moment mijn "big boy shoes" aandoen: sterk zijn. Leven met een getraumatiseerde oorlogsveteraan is niet gemakkelijk. Later zou ik hem vaak zien wegstaren. *Waarom doet hij dat?*, vroeg ik me af. *Waarom zegt hij niks?* En uiteindelijk: *Waarom kan hij geen baan houden? Waarom moet hij drugs gebruiken?*

Ik had geluk. Iets in hoe ik in elkaar zit, zorgde ervoor dat ik altijd voldoende afstand kon nemen van het ineenstorten van het leven van mijn vader. Ik richtte me op mijn eigen ambities. Maar mijn zus, een jaar jonger, had het moeilijker. Zijn leed haalde haar ook naar beneden. Langzamerhand kreeg ik het idee dat het voor haar als verraad voelde, als ze niet meeding in de chaos en ellende van zijn leven. Mijn moeder op haar beurt probeerde de boel bij elkaar te houden. Zij zorgde ervoor dat er eten op tafel kwam en dat de rekeningen betaald werden. Daarnaast deed ze haar uiterste best om mijn vader te redden - ten koste van haar eigen vrijheid en ontwikkeling.

Beroerder

DOOR
HARRY TACKEN

Het bekende gedicht 'Sotto Voce' van dichteres Vasalis begint met de woorden: 'Zoveel soorten van verdriet / ik noem ze niet.' Mijn eigen variant op deze regel luidt: 'Zoveel soorten van leed, dat je het toch niet vergeet'. In elke ziekenhuis lijden mensen, de één meer, de ander minder. En ook nog op heel verschillende manieren. Een ernstige diagnose, een slecht-nieuwsgesprek, leven tussen hoop en vrees bij het moeten ondergaan van een zware behandeling...

Zoveel soorten...

Persoonlijk leed - hoe daarmee om te gaan? Of hoe ermee in het reine te komen? Mensen worstelen wat af - in alle stilte of juist niet. Ieder zoekt zijn eigen weg in het omgaan met tegenslagen in het leven. Wereldleed is van een andere orde en ook dát sijpelt natuurlijk patiëntenkamers binnen. 'De wereld is rot' zei een patiënt laatst tegen me, en hij doelde op het scala aan nieuwsfeiten in de periode dat Afghanistan de actualiteit volop domineerde naast het verschrikkelijke nieuws over de verwoestende aardbeving in het straatarme Haïti. Al die berichten over wanhopige en ontredderde mensen. Of patiënten spreken onomwonden tegenover mij hun zorgen uit: 'Waar gaat het één met onze wereld?' Is het de behoefte om het persoonlijke leed te relativeren tegen een mondiale achtergrond? De zorgen over de leefbaarheid op onze aarde voor de komende generaties? Spreken mensen in een ziekenhuis over hun kleinkinderen, dan gaat het nogal eens over hún toekomst en hoe die er uitziet. Ik weet niet precies hoe zoiets nou eigenlijk werkt, maar het valt me wel op. Misschien zou ik zelf exact hetzelfde doen.

Relativeren?

'De aarde is er beroerder aan toe' zei een andere patiënt tegen me toen ik in een gesprek wat invoelend

reageerde op het heftige verhaal over zijn gezondheidssituatie. Ik probeerde me een voorstelling te maken hoe het nu voor hem moest zijn om je toekomst in duigen te zien vallen en om zó ziek te zijn. Is dat niet beroerd? Maar hij begon over de aarde en over de dingen die hem echt zorgen baarden. Ik begreep het wel een beetje. Het was van de zomer toen het veelbesproken internationale klimaatrapport verscheen. Zeer verontrustend nieuws: dat die klimaatverandering volop gaande is en niet meer terug te draaien valt. Dat er nu toch écht iets moet gebeuren om erger te voorkomen. En dat wij mensen niet meer weg kunnen kijken. In juli waren er de overstromingen in Duitsland, België en in Limburg - en niet alleen daar. En dan waren er de vele berichten over bosbranden op allerlei plaatsen in de wereld. Al dat heftige nieuws bij wijze van illustratie bij het klimaatprobleem. Niemand kan nog volhouden dat er niks aan de hand is. Maar je bespeurt hier en daar ook nogal wat gevoelens van moedeloosheid: kunnen we het tij nog keren of is het parool nu toch meer: 'Prepare for the worst'?

Centraal

De zorgen die patiënten uitspreken kan en wil ik niet bagatelliseren: 'Ach,

het zal zo'n vaart niet lopen...' Die zorgen zijn immers oprecht en reëel. Maar het is toch zeker niet mijn taak om in een ziekenhuis als geestelijk verzorger, alias 'worstelcoach', de wereldproblemen met patiënten uitgebreid door te nemen? Ongeveer zoals Vader Abraham het zong over het kleine café aan de haven: 'De wereldproblemen, die zijn tussen twee glazen bier opgelost voor altijd'. Ik voel zelf immers ook de onmacht. Maar ook mijn persoonlijke verantwoordelijkheid. Wat kan ik doen, welke bijdrage kan ik leveren? En haalt dat nog wel iets uit? Tijdens de corona-pandemie heb ik mezelf in het ziekenhuis meer dan eens betrap op deze gedachte: is het geen *peanuts* wat ons nu overkomt? Tenminste, als je het afzet tegen wat de ontwrichting van het leefklimaat op aarde teweeg kan brengen? Wat staat ons als mensheid eigenlijk nog te wachten? Paulus schreef in één van zijn brieven over geloof, hoop en liefde. Ik houd mezelf voor dat de hoop hierbij centraal staat en dat we het dáár ook van moeten hebben... Immers: hoop verloren is... al verloren.

Harry Tacken
is geestelijk verzorger in het
Jeroen Bosch Ziekenhuis

VAN DE SCHOONHEID EN DE TROOST

Vandaag is het zo ver: aan de universiteit ben ik emeritus. In andere beroepsgroepen ben je dan met pensioen, maar hoogleraren en kerkelijke functionarissen, tot aan de paus toe, gaan met emeritaat. Het betekent letterlijk dat je 'uitgediend' bent: **meritus** komt van het Latijnse werkwoord **merere** = dienen en **e** is een inkorting van **ex** = uit. Je bent oudgediende. Het woord werd in de klassieke Oudheid al gebruikt voor een militair die zijn diensttijd erop had zitten, een veteraan dus.

Voor mij geldt, althans dat hoop ik, niet wat een puzzelwoordenboek op internet als eerste betekenis van 'emeritus' geeft: 'bejaarde voorganger'. Ik hoop nog vaak te mogen voorgaan in kerkdiensten en dan toch niet al te bejaard over te komen.

Wel hoop ik de drukte enigszins te ontvluchten, zoals Pierre Kemp (1886-1967) beschrijft in zijn gedicht 'Emeritaat', het openings- en titelgedicht van een bundel die in 1959 verscheen: 'Het stadsrumoer ben ik ontvlucht.'

Interessant is de zin over Ruusbroec, die verwijst naar Kemps jeugdige belangstelling voor de mystiek van Jan van Ruusbroec en anderen, een belangstelling die niet van lange duur is geweest: 'Bij Ruusbroec ben ik niet lang gebleven'. Ik schreef er eerder over in een artikel met dat citaat als titel, verschenen in de bundel 'Ik woon in duizend kamers tegelijk', uitgegeven bij gelegenheid van het emeritaat van Wiel Kusters in 2012.

De eerste twee regels van het gedicht zijn als plaquette geplaatst op het huis aan de Turennestraat 21 in Maastricht, waar Pierre Kemp van april 1929 tot zijn overlijden woonde.

Peter Nissen is theoloog, kerkhistoricus en is net gestopt als hoogleraar in de *Cultuurgeschiedenis van de religiositeit aan de Radbouduniversiteit*. Verder is hij predikant bij de remonstrantse kerk in Oosterbeek. Bijna dagelijks schijft hij een bijdrage 'Van de schoonheid en de troost' op Facebook, deze verscheen op 1 september jl., de versie is iets ingekort.

Emeritus

1) Bejaarde voorganger 2) Gepensioneerd 3) Gepensioneerde dominee 4) Gepensioneerde hoogleraar 5) In ruste 6) Met ambtsrust 7) Niet actief 8) Niet meer in functie 9) Op rust 10) Ouddominee 11) Predikant in rust 12) Predikant in ruste 13) Rustend 14) Rustend gepensioneerd 15) Rustend hoogleraar 16) Rustend predikant

Gevoonden op

<https://www.mijnwoordenboek.nl/puzzelwoordenboek>

Emeritaat

Ik woon al lang in een huis van de lucht,
iets hoger dan de vogels in de bomen.
Het stadsrumoer ben ik ontvlucht,
om er liefst niet meer te komen.
Een bakker woont hier niet op de hoek,
zo moet ik terug om brood te halen.
Ik verlang wel eens naar een echt aards boek,
niet gedrukt in zonnestralen.
Bij Ruusbroec ben ik niet lang gebleven,
het was er te stil om te leven.
Ik miste er te zeer de ovalen,
waar ik nog diep om moet ademen.
Hoor eens, hoe kalm hier alles is!
Zelden krijg ik bezoek
en als ik de kleinere vogels mis,
vliegt er een sperwer of doolt er een roek.
Jeroen Bosch komt wel eens voorbij,
even rusten
en praten over de na-aperij
van onze Tuinen der Lusten.

Pierre Kemp

DOOR
LIESBETH DE MOOR

DOOR
WIM WEREN

De Fundamenten

door Ramsey Nasr

'Hoe komen we uit de crisis?' Dat is de kernvraag van schrijver, acteur en dichter Nasr, in het handzame boekje 'de Fundamenten'. Hij heeft zijn gedachten uiteengezet in drie essays in de NRC. Het eerste verscheen in maart tijdens de eerste lockdown het laatste stuk is van februari toen we ons diep in de tweede lockdown bevonden. 'De pandemie legt bloot wat we misschien wel weten maar lange tijd niet wilden zien,' zo stelt hij. 'Het politieke en economische systeem heeft de fundamente van onze samenleving aangetast.' In een persoonlijk en tegelijk rationeel betoog ontleedt Nasr de corona- en klimaatcrisis als twee rampen die met elkaar samenhangen. Hij kijkt daarbij kritisch naar onze westerse manier van leven, hoe we omgaan met leven en dood. 'Covid 19 heeft ons doen beseffen wat de 19^e eeuwse schilder Van Gogh al wist: dat we ondanks alle pogingen los te komen van de dood er nog steeds een deel van vormen. Er is geen middel tegen, we zitten er aan vast. Soms moeten we accepteren dat zaken groter zijn dan wijzelf.'

Vrije markt

Nasr gaat flink tekeer tegen de vrijemarkteconomie en de neoliberale politiek van de kabinetten Rutte. Tegen het feit dat het bedrijfsleven -mede dankzij de overheid- overal grip op heeft gekregen: op onze huisvesting, de zorg, het onderwijs. Alles draait om rendement. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat de burger afhaakt en zich terugtrekt op de vierkante meter. Aan de hand van kunstenaars als Boccaccio, -die de pest beschreef- en Van Gogh houdt Nasr een pleidooi om onze plek op aarde en ons idee van geluk radicaal te herzien. Niet als ver ideaal maar we moeten wel. Nasr pleit voor een mentale revolutie. 'Ik ben van

nature niet geneigd op de barricade te staan, maar dit is een nogal activistisch boek; dat geeft aan hoe erg de situatie is.'

De Fundamenten

door Ramsey Nasr |
uitgeverij De Bezige Bij |
2021 | 144 blz. | € 16,99 |
ISBN 978 94 0313 231 0

Over het goede leven

In de voorbije maanden zijn we er door allerlei rampen nog sterker van doordrongen geraakt dat het echt ernst is met de opwarming van de aarde: her en der fikse bosbranden en hevige overstromingen, en op weer andere plaatsen alles verschroeiende hittegolven. Als het al niet te laat is, is het nu de hoogste tijd om anders te gaan leven. Het goede leven kan niet langer bestaan in consumentisme en ongebreidelde economische groei. Goed leven is volgens een onlangs verschenen boekje niets anders dan eenvoudig leven.

In dit boek bespreken vijf auteurs acht Bijbelteksten die licht werpen op het goede leven, op onze zorg voor de schepping, voor elkaar en voor planten en dieren. Inspirerende analyses van de teksten zelf gaan hier hand in hand met trefzekere voorstellen voor het actualiseren van hun inhoud en betekenis. De auteurs laten hun beschouwingen telkens volgen door richtvragen voor groepsgesprekken en door inspirerende voorbeelden en aanvullende opdrachten. Volop stof dus voor bijbelstudiegroepen en leerhuizen.

Deze Bijbelse beschouwingen worden afgewisseld door zes groene verhalen van weer andere auteurs, die binnen het bestek van een paar bladzijden concreet laten zien hoe eenvoudig leven in onze eigen woonomgeving gestalte kan krijgen. Het hele boek is doorspekt met harde gegevens over de dreigende klimaatverandering en de desastreuze gevolgen daarvan.

Een bijzonder kenmerk is dat de auteurs zonder in vrome prietpraat te vervallen aandacht vragen voor het idee dat mensen die eenvoudig leven, veel troost en uitdaging kunnen putten uit een diep vertrouwen in God. Niet om alles aan God over te laten, maar om ook zelf de handen uit de mouwen te steken als het gaat om de o zo

noodzakelijke vernieuwing van het aanschijn van de aarde.

Eenvoudig leven Bijbelstudies over het goede leven.

door Sam Janse en anderen |
KokBoekencentrum
Uitgevers | 2021 | 126 blz. |
€ 12,99 |
ISBN 978 90 4353 645 5

UIT KIJK & LUISTER

Tips voor uit en thuis

Thomas a Kempis krijgt eigen museum in Zwolle

550 jaar na zijn sterfdag krijgt de middeleeuwse monnik Thomas a Kempis een eigen museum. Al vier generaties beheert de familie Pierik Begraafplaats Bergklooster op de Agnietenberg in Zwolle. Op de plek waar nu alleen nog een gedenksteen aan Thomas a Kempis herinnert, stond ooit het augustijnerklooster waar de monnik in de 15^e eeuw zijn wereldberoemde 'De navolging van Christus' schreef. Tijdens de reformatie werd het klooster met de grond gelijk gemaakt. Het puin werd gebruikt voor de stadsomwalling. Voor het gedenkjear 2021 prijkt een metershoge muurschildering in de Sassenstraat.

Geen Vierdaagse, of toch?

Ook deze zomer was er geen Vierdaagse in Nijmegen. Wel verscheen er in april een boek dat gaat over een andere wandeling, die van het leven. In 'Baarmoeder Aarde - Gods Vierdaagse naar zijn Via Gladiola', opgedragen aan zijn in 2019 overleden vrouw Henny, beschrijft theoloog en oud-spiritijn Jan van Lier het proces van geboren worden en sterven. Hij ziet overeenkomsten tussen de eigenschappen van ons bestaan in de baarmoeder en ons verblijf op aarde, dat geen doodlopende weg naar het einde is maar bepalend voor het leven daarna. Veel onderwerpen op de grens van wetenschap en openbaring komen voorbij, van zondeval tot verlossing: reïncarnatie, regressietherapie met herinneringen uit een vorig leven, nabij-de-doodervaring. www.boekscout.nl

Utrecht De tentoonstelling rond Maria Magdalena

in Museum Catharijne Convent is verlengd tot 9 januari 2022.

Peerkepad

Al twaalf jaar loopt pater Henk Erinkveld één of twee keer per jaar met een groep mensen het **Peerkepad**: een wandeling van Tilburg door Belgisch Limburg naar Wittem, of omgekeerd, in zeven dag-etappes. Tilburg is de geboorteplaats van de zalige redemptorist Peerke Donders; in Wittem ligt het hoofdklooster van de redemptoristen. Op zondag 5 september startte in Tilburg een Peerkepad-wandeling. Zondag 26 september start een tweede groep, die aankomt op 2 oktober. Pater Erinkveld heeft twee volgende wandelingen gepland in 2022: 24 t/m 30 april van Wittem naar Tilburg en 8 t/m 14 mei van Tilburg naar Wittem. Heeft u belangstelling om dan mee te lopen, of wilt u meer weten? Kijk op de website www.peerkepad.nl. U kunt ook contact opnemen met pater Erinkveld via tel. 043 450 1741. www.kloosterwittem.nl

De tentoonstelling 'Tussen werelden, Chagall en hedendaagse kunstenaars' in museum Krona is verlengd tot en met zondag 10 oktober. Zie ook De Roerom juni 2021 of www.deroerom.nl

AMSTERDAM:

Vanaf 5 september zijn er weer maandelijkse Soldermissen in **Museum Onse Lieve Heer op solder**. Vanaf het eind van de 17e eeuw tot de opening van de nieuwe Sint Nicolaas kerk in 1887 werden in Ons' Lieve Heer op Solder missen gehouden, werd er gehuwd, gedoopt en gerouwd. Sinds 1951 vinden in de kapel weer kerkdiensten plaats voor kunstenaars. Katholieke kunstenaars zoals glazeniers, kunstschilders, beeldhouwers, musici en schrijvers vonden hier hun spiritueel onderdak. Geleidelijk aan werd deze doelgroep vervangen door mensen die zich door het historische gebouw, de professionele muziek en verkondiging aangesproken voelden. In verband met het coronavirus is reserveren wel nodig. Maximaal 30 personen. cgtsmeenk@gmail.com

foto C. Messier | wikipedia.org

UDEN Museum Krona: 'Kloosters in beweging' tentoonstelling

Met het Tweede Vaticaans Concilie kwam er zestig jaar geleden een ongekende beweging op gang, die het religieuze leven in Brabant en de rest van Nederland ingrijpend heeft veranderd. Kloosterlingen werden aangespoord om hun leven bij de tijd te brengen. De tentoonstelling *Kloosters in beweging* toont deze omwenteling in de kerken en de kloosters vanuit het oogpunt van zowel de kloosterlingen die binnen de kloostermuren levende zogenoemde contemplatieve orde - als de kloosterlingen die in de samenleving werkzaam zijn, de actieve orde.

De omgekeerde wereld

Met de vernieuwing kwam ook een einde aan de missies van de vele duizenden missionarissen, broeders en zusters om zorg te verlenen, het katholicisme te verspreiden of onderwijs te geven. Waar in de 19^e en 20ste eeuw een trek ontstond naar verre oorden als Afrika, Indonesië en Zuid-Amerika, komen vandaag de dag vanuit deze landen werkzoekenden, vluchtelingen en zelfs religieuzen naar Brabant. Juist samen met deze groep nieuwe Nederlanders is de tentoonstelling met materiaal uit de missies samengesteld en voorzien van hun kijk hierop. **6 november 2021 t/m 9 januari 2022**

UTRECHT Huis van Dominicus Eindelijk volwassen -Leesclub o.l.v. Frank de Munnik

Eerder schreef de Roerom over het prachtige boek van **Frits de Lange** *Eindelijk volwassen: De wijsheid van de tweede levenshelft*. Geïnspireerd door theologie en filosofie, poëzie, wetenschappelijk onderzoek en levensverhalen schrijft De Lange over goed oud worden. In vier avonden wordt het boek gelezen. De vijfde avond (donderdag 4 november) komt Frits de Lange met een liedjesprogramma, en om in gesprek te gaan. Frank de Munnik is docent HKU Utrechts Conservatorium en verwoed lezer.

Plaats: Dominicuskerk, Händelstraat 20.00-21.30 uur, 4 november - € 7,50 aanmelden: info@huisvandominicus.nl

Glossy: HENRI. Eerbetoon aan Henri Nouwen

Deze maand verschijnt de tweede druk van het eenmalige 'glossy' tijdschrift, de HENRI., volledig gewijd aan de priester, psycholoog, theoloog en auteur van talloze spirituele werken Henri Nouwen (1932-1996) bij zijn 25e sterfdag.

Voor velen is Henri Nouwen een inspiratiebron. Nouwen doceerde hij aan de grote Amerikaanse universiteiten, voer als aalmoezenier mee op de Holland-Amerikalijn, en werkte hij als pastor in de franse en Canadese Ark-gemeenschappen voor verstandelijk beperkten. De glossy is een initiatief van Leo Fijen directeur van Adveniat en KRO- presentator en oud-hoofdredacteur. Te bestellen Adveniat en diverse boekhandels.

'Geestelijke gezondheidszorg niet alleen ontzuild maar ook ontzield?' Komt de ziel terug in de zorg?

Wat is bezielde zorg? Hoe komen kerk en geloof opnieuw tot leven in onze samenleving? Spannende vragen, waar theoloog en socioloog Kees de Groot frisse ideeën over heeft. Roerom-redacteur en theoloog Wim Weren spreekt met zijn jongere collega, oud-student aan Tilburg University.

Wij hebben elkaar leren kennen toen jij in Tilburg mijn colleges over de evangeliën volgde. We werden collega's, en je bent uitgegroeid tot hoogleraar. Wat houdt die functie in?

'Ik ben socioloog en theoloog. Die achtergrond komt goed van pas in mijn nieuwe functie, waarin ik me vooral toeleeg op de opleiding tot geestelijk verzorger. Dat beroep is momenteel volop in beweging. Lang geleden was deze vorm van zielzorg, voornamelijk gericht op zieken, gevangenen en militairen, nog in handen van de kerken. Geestelijke verzorging werd ingekleurd vanuit de eigen gezindte en was gericht op geloofsgenoten binnen de eigen zuil.

Door de ontzuiling is het perspectief verder verbreed. Het eigene van geestelijk verzorgers is nu dat zij vooral beschikken over een antenne voor levensvragen, die juist in crisissituaties naar boven komt drijven. Vragen als: waartoe dit, waarom ik, waar gaat dit heen? Daarbij gaat het om wat iemand ten diepste beweegt of dwarszit en hoe iemand zo'n bestaanscrisis beleeft.'

Hoe kijk jij aan tegen de snelle veranderingen in de verhouding tussen religie en samenleving in onze westerse wereld?

'Onze huidige samenleving is een lappendeken, die bestaat uit min of meer vaste verbanden, zoals de economie, de politiek, de gezondheidszorg, het onderwijs, en ga zo maar door. Ook kerken, die tot ongeveer 1960 nog heel het leven van hun achterban domineerden, zijn een aparte sector geworden. Zij hebben hun greep op andere delen van de samenleving verloren en zijn vaak nauwelijks nog zichtbaar in het publieke domein.

Momenteel beleven we in een rap tempo een overgang van de oude solide wereld met vaste verbanden naar een nieuw en flexibel geheel. Vroegere grenzen zijn poreus aan het worden. Waarden en opvattingen sijpelen vanuit het ene segment binnen in andere verbanden. De Pools-Britse socioloog Zygmunt Bauman (1925-2017) sprak al van een nieuwe vorm van moderniteit, die hij liquide - vloeibaar- noemt.'

Hoe pas je dit binnen onze Nederlandse context toe op kerk en religie?

'Volgens Bauman betekent die 'vloeibare moderniteit' min of meer het einde van religie, maar volgens mij werkt deze volop door in kerk en religie. Lange tijd leek het erop dat Nederland en andere westerse landen seculariseren; religie en kerk verdwijnen. Dat is onjuist gebleken, zeker wereldwijd, want religies zijn mondiaal gezien van groot belang. Vervolgens voorspelden sommigen een spirituele revolutie waarin er een groei zou zijn van nieuwe vormen van spiritualiteit met de klemtoon op de eigen beleving. Of de terugkeer van God in de weer populair geworden ouderwetse vormen van religie met een versterkte rol van het leergezag. Maar ook die voorspelling bleek voorbarig. Noch de kerken noch de religies zijn aan het verdwijnen, maar ze zijn aan het 'liquidiseren'. Deze nieuwe vakterm betekent zoveel als: ze zijn vloeibaar aan het worden, zodat ze kunnen opbloeien buiten kerkelijke verbanden en een nieuw leven kunnen krijgen in diverse sectoren van onze naar zin en ethiek hunkerende samenleving. Samengevat: kerk en religie zijn niet weg, ze zijn ook niet terug, maar ze zijn vloeibaar aan het worden, zodat hun 'kapitaal' een nieuw leven kan

krijgen in nieuwe verbanden. Je zou dit proces kunnen vergelijken met smeltende ijsschotsen of bruisende waterstromen.'

Dit vind ik heel verhelderend, maar wat zijn de gevolgen van deze verschuivingen voor de geestelijke gezondheidszorg?

'Deze zorg is divers aan het worden. Aanvankelijk groeide er ruimte voor een meer oecumenische aanpak en voor meer openheid ten aanzien van niet-christelijke religies. In onze tijd gaan we nog een stap verder. We beseffen nu dat religie, zingeving en spiritualiteit van belang zijn voor de geestelijke gezondheid van mensen, ook als zij zich niet binden aan een geloofsgemeenschap of levensbeschouwelijke stroming. Gezien de breedte van deze doelgroep zullen geestelijk verzorgers een gedegen opleiding moeten doorlopen in de theologie, de humanistiek of de religiewetenschappen. Zij moeten collegiaal kunnen samenwerken met artsen, psychologen, psychiaters en andere hulpverleners. Ze zijn deskundig als het gaat om zingeving. In hun werk moeten ze een open oog en oor hebben voor hoe mensen zin geven aan hun leven en daarbij ruimte laten voor een hele waaier aan religies en aan levensbeschouwingen, ook seculiere. Ze moeten diversiteit koesteren als

iets positiefs en niet in hun eigen schuttersputje blijven zitten.'

Geestelijk verzorgers moeten duizendpoten zijn. Is hun werk dan een kwestie van: u vraagt en wij draaien?

'Nee, dat is me te vrijblijvend. Niet alles is even waar of even goed. Ik zet grote vraagtekens bij mensvisies die eenzijdig de klemtoon leggen op de autonomie van het individu en de mens opvatten als een in zichzelf opgesloten wezen dat de regie over het eigen leven helemaal zelf in handen heeft. Dit beeld past binnen een maatschappijvisie waarin geld het hoogste goed is en alles draait om succes, productiviteit en prestatie. Als socioloog zet ik daar andere beelden tegenover. Mensen zijn door en door sociale wezens, die zorg hebben voor elkaar, voor de samenleving en voor de aarde, die ons gemeenschappelijk huis is. Mensen moeten ontvankelijk zijn voor het leven zelf en aanvaarden dat het leven komt zoals het komt en dat we niet alles zelf in de hand hebben.

Waar ik ook niet aan wil is dat religie de bron zou zijn van alle ellende en van bangmakerij. Natuurlijk hebben ook gelovigen vuile handen, maar vergeet niet dat religie ook troost brengt, zorgt voor meer veerkracht en mensen ertoe aanzet om te werken aan een betere wereld. En

"Natuurlijk hebben ook gelovigen vuile handen, maar vergeet niet dat religie ook troost brengt"

bedenk dat een maatschappij en een overheid die geen aandacht hebben voor zingeving en ethiek, er feitelijk aan bijdragen dat mensen in hun nood gemakkelijk hun toevlucht zoeken in wappie-theorieën.'

In de rede bij de aanvaarding van je ambt als hoogleraar op 29 januari sprak je over 'de ziel van de zorg'. Je beweerde dat de geestelijke gezondheidszorg misschien niet alleen ontzuild is, maar ook ontzield. Wat versta je eigenlijk onder de ziel?

'Met mijn spreken over de ziel neem ik afstand van het idee dat mensen puur materie zijn en ook van de neiging om de steeds duurder wordende zorg te omgeven met protocollen en regels. Mensen zitten niet vastgeklonken in het hier en nu. Ze zijn in staat om daar voortdurend bovenuit te stijgen en beschikken over het vermogen om uit te zien naar een andere en betere wereld, ook voorbij de grenzen van de tijd. Dat vermogen of als je wilt deze verbeeldingskracht noem ik de ziel van iemands leven. Geestelijk verzorgers proberen de mens te blijven zien achter de pijn van deze vrouw of het verdriet van deze man en hen te helpen om de grenzen van een ziek of versleten lichaam of de benauwenis van een verwarde geest te overstijgen. Er moet meer ruimte komen voor menslievende zorg, voor de terugkeer van de ziel en van bezieling in de zorg. Geestelijk verzorgers zouden daarbij het voortouw moeten nemen.'

Kees de Groot

Na zijn studie sociologie in Amsterdam promoveerde De Groot in 1995 in Leiden op een proefschrift over de relatie tussen religie en geestelijke gezondheidszorg. Vervolgens studeerde hij theologie in Tilburg. In 2002 trad hij in dienst van de Tilburgse universiteit, waar hij sinds 2019 ook een bijzondere leerstoel bekleedt met als opdracht: Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten. In 2018 publiceerde hij het baanbrekende boek *Liquidation of the Church*. In de eerste helft van 2021 was hij als gastonderzoeker verbonden aan de Universiteit van Kristiansand (N), waar hij een onderzoeksproject opzette over religie in stripverhalen.

De bijzondere leerstoel van Kees de Groot is ingesteld door het Kenniscentrum voor Levensbeschouwing en Geestelijke Volksgezondheid (afgekort: KSGV). Momenteel zijn er KSGV-hoogleraren in Tilburg en Groningen, aan de Universiteit voor Humanistiek in Utrecht en aan de KU Leuven. De KSGV organiseert studiedagen voor pastores, geestelijk verzorgers, psychologen en psychiaters. De resultaten daarvan vinden hun neerslag in inspirerende publicaties.

Zie ook: www.ksgv.nl

Op www.deroerom.nl vindt u actuele berichten en aankondigingen op gebied van zingeving, religie & samenleving in binnen- en buitenland. U vindt er ook verrassende onderwerpen over kunst en spiritualiteit. Heeft u zelf een bericht of wilt u reageren, mail dan naar webredactie@deroerom.nl

Religieuze wortels van de Taliban geen 'Stenen Tijdperk Islam'

De Taliban zijn geen aliens van de planeet Verwegistan. Hun rigide begrip van de islam is geworteld in de leer van het college in de Indiase Deoband. Hun invloed strekt zich uit tot Groot-Brittannië. Wanneer de westerse media berichten over de brutaliteit van de Taliban, over steniging, zweepslagen en verminkingen, spreken ze vaak over de "steentijd-islam". Afgezien van de fundamentele onzin van de term -de islam is ontstaan in de 7^e eeuw- is het ook vanuit de religiestudie gezien misleidend. De Taliban zijn niet uit een tijdmachine voortgekomen maar diepgeworteld in het fundamentalistische milieu van de Indo-Pakistaanse islam. De oorsprong gaat terug tot het strikt orthodoxe college van Deoband, een stad in de Noord-Indiase deelstaat Uttar Pradesh. Bron: Christoph Schmidt(KNA)/domradio.de

Oktober is **wereldmissiemaand**. Dit jaar staat de kerk van Guinee centraal. De meeste christenen wonen in N'Zérékoré in het zuiden van het land. In de laatste decennia is de situatie voor de kerk veel verbeterd. In het bisdom N'Zérékoré is de diocesane congregatie van de 'Soeurs Servantes' de Marie Vierde et Mare'-Zusters Dienaressen van Maria Maagd en Moeder- zeer actief. Ondanks het grote gebrek aan middelen vangen de zusters kinderen op in weeshuizen en opvanghuizen. De kinderen worden verzorgd en kunnen onderwijs volgen www.missio.nl

Paus Franciscus: 'Vaccinatie is een daad van liefde'

In een videoboodschap riep Paus Franciscus in augustus iedereen op zich te laten vaccineren tegen corona. 'Een daad van liefde voor jezelf, voor onze families en vrienden en voor alle volkeren.' Volgens de paus is vaccinatie 'een eenvoudige maar diepgaande manier om je voor het algemeen welzijn in te zetten en voor elkaar te zorgen, vooral voor de meest kwetsbaren'

WAT DOE JIJ IN
VREDESNAAM?

Vredesweek 18-26 september.

Voor 2021 kiest PAX voor het actuele thema 'inclusief samenleven' als thema van de Vredesweek.

De vraag is niet meer óf er uitsluiting in onze samenleving is maar of

we herkennen hoe mensen worden buitengesloten en hoe we hierbij zelf betrokken zijn. 'Samen met jou wil PAX zich inzetten voor vrijheid, waarheid, recht zodat alle mensen in liefde kunnen samenleven. Als we elkaar opzoeken, elkaar weten te vinden, elkaar het woord geven, naar elkaar luisteren en samenwerken, ligt er een kleurrijke toekomst voor ons.' www.vredesweek.nl

UTRECHT - Het graf van kardinaal Simonis is op 2 september ingezegend op de begraafplaats St. Barbara in Utrecht.

Simonis was tussen 1983 en 2008 aartsbisschop van Utrecht en werd in 1985 benoemd tot kardinaal. Een jaar geleden overleed hij op 88-jarige leeftijd. Kerkhistoricus Paul van Geest weet waarom de inzegening even op zich heeft laten wachten. 'Er is pas sinds kort een grafsteen. Het graniet moest uit China komen en woog tweeduizend kilo. Toen moest de beeldhouwer, monnik van de abdij van Vaals, de grafsteen nog uithouwen. Daarnaast was het plaatsen van de steen nog een spannend precisiewerk.'

Pelgrims lopen oecumenische bedevaart naar Glasgow voor klimaat.

Eind oktober vindt in Glasgow de Wereldklimaatconferentie plaats.

De tocht van ruim 1450 kilometer gaat door Polen, Duitsland, Nederland en Engeland naar Glasgow in Schotland. Daar begint op 31 oktober de Wereldklimaatconferentie. De dertig pelgrims uit Polen en de Bondsrepubliek willen Glasgow in 77 dagen bereiken.

Met de klimaatpelgrimstocht vragen de kerken aandacht voor klimaatverandering en hun eigen rol. Samen met GroeneKerken en Vastenactie, zorgen plaatselijke kerken voor onderdak en eten onderweg voor de pelgrims. 'De allerarmsten hebben het meest te lijden. Klimaatgerechtigheid is daarom van groot belang. Daarmee geven we de handen en voeten aan de opdracht om de ander lief te hebben.' De Groene kerken roepen juist christenen en kerken op met deze tocht om letterlijk en figuurlijk bij te dragen aan bewustwording en hoe zij kunnen zorgdragen voor de schepping. Kijk voor Informatie en route door Nederland www.groenekerken.nl/klimaatpelgrimstocht/ 30 september start in Enschede.

Baat het niet dan schaadt het wel

DOOR
RENÉ PETERS

Als kind ging ik in de zomervakantie met mijn ouders en mijn zus naar Frankrijk. Teruggekomen wachtte er een enorme stapel kranten die (op volgorde uiteraard) doorgespit diende te worden. Niet dat in Frankrijk geen krant te koop was. Maar dat was de Telegraaf. En dat is niet hetzelfde. Tegenwoordig is een papieren krant op vakantie overbodig. Online is iedere krant te raadplegen. Toch blader ik na een week vakantie in Zeeland thuis alle kranten door. Bladerend door al dat 'nieuws' valt me het een en ander op. Zo lees ik dat we kappers gaan inzetten om kindermishandeling op te sporen. En dat voor GGD medewerkers op priklocaties hetzelfde geldt. Postbodes worden getraind om armoede op te sporen. Net als medewerkers van de woningbouwcorporatie. De fysiotherapeut en de schoonheidsspecialist krijgen van overheidswege richtlijnen mee om problemen binnen het gezin te herkennen en in de vorm van een melding gepaste actie te ondernemen.

Via algoritmen proberen sommige gemeenten te voorspellen binnen welke gezinnen de kans op ellende het grootst is. Daar worden 'preventief' professionals naartoe gestuurd. Ouders die hun kinderen niet naar het consultatiebureau brengen, worden in de gaten gehouden. En er zijn serieus scholen die ouders van kinderen met hoofdluis melden bij jeugdzorg en Veilig Thuis, omdat het hebben van hoofdluis op een vorm van verwaarlozing zou duiden. Niet alleen deze berichten wekken bevreemding. Ook het feit dat niemand er van opkijkt. En dat we het als maatschappij gewoon zijn gaan vinden om bij een 'niet pluis gevoel' met dwang en drang de overheid in te schakelen in plaats van elkaar er op te wijzen dat mensen er voor elkaar kunnen zijn of zelf de handen uit de mouwen te steken.

Ons geloof in een almachtige God zijn we kwijtgeraakt. Maar ons denken is gelijk gebleven. Alleen is God vervangen door de almachtige overheid. Accepteren dat niet alles maakbaar is kunnen we niet. En dus tuigen met alle goed bedoelingen een controle-maatschappij op en maken we burgers wijs dat melden synoniem is aan helpen. "Want niets doen is geen optie." Sinds mensenheugenis zweren artsen de eed van Hippocrates. Men belooft plechtig eerst en vooral patiënten geen schade te berokkenen. Bij twijfel niets doen dus. Want baat het niet, schaden doet het wel. Als mensen elkaar niet langer zien als persoon, maar als potentieel slachtoffer of mogelijke dader. Als mensen zichzelf niet meer zien als helpend onderdeel van een gemeenschap, maar als melder van onrecht dat van overheidswege moet worden aangepakt. Als mensen de overheid niet langer zien als ondersteunend aan de gemeenschap maar als een oplossing voor ieder individueel probleem. Dan is dat een recept voor teleurstellingen. Dan is God niet dood. Maar de samenleving wel.

René Peters

is docent, Tweede Kamerlid voor het CDA, vader van een dochter. Hij schrijft over wat hem bezig houdt.

MIRJAM VAN NOORD

Verder gaan

De vorige keer dat ik mijn column schreef, was mijn vader ernstig ziek en stond mijn wereld op z'n kop. Daarnaast ging het ook de verkeerde kant op met de coronacijfers, dus eigenlijk was helemaal niets meer normaal. Nu begint het eindelijk weer rustig te worden, mijn vader is aan het herstellen en ik kijk ernaar uit om in het nieuwe studiejaar weer volop mee te doen.

Toch is het niet helemaal hetzelfde als hiervoor. Ten eerste zijn we nog niet volledig van corona af, al hopen we dat het de goede kant op gaat. Maar ook omdat een zieke vader van 54 jaar mij anders naar de wereld laat kijken. Het is misschien een cliché, ik voelde me wel dankbaar en had gewoon weer meer zin in het leven.

Die positiviteit zag ik enorm terug bij de Olympische Spelen, afgelopen zomer. Het lijkt alweer even geleden, maar wat waren die sporters gelukkig dat het evenement überhaupt door kon gaan! Dat was al genoeg om vrolijk over te zijn, of ze nu wel of geen medaille mee naar huis namen. Volgens mij hebben we dit jaar één van de mooiste Olympische Spelen meegemaakt. Ook als je geen sportfanaat bent is het prachtig om te zien dat twee atleten een gouden medaille met elkaar delen, of dat de ene marathonrenner de andere over de finish helpt.

Veel mensen hebben een zware tijd gehad. Waar sommigen eenzaam thuis zaten, hadden anderen het ontzettend druk om het hoofd boven water te houden. En weer anderen hadden het moeilijk met heel iets anders; zoals mijn familie thuis met mijn zieke vader. Kortom, we hebben het moeilijk of lastig gehad en iedereen wil niets liever dan de afgelopen tijd achter zich laten en weer verder gaan met 'normaal' leven. Dus hoe doen we dat?

Volgens mij zijn de Olympische sporters een inspiratiebron om verder te gaan. De atleten bij de Spelen wilden ook 'normaal' sporten. Maar er was geen publiek, geen familie en ook geen gezellig Holland Heineken House. Zoals het ooit was, is het niet meer. En misschien gebeurt dat in ons leven ook. Helemaal hetzelfde als we het ooit gekend hebben, wordt het niet meer. Maar ik denk dat we allemaal op zoek moeten gaan naar de kracht die de olympische atleten hebben laten zien: de kracht om te genieten van al wat we hebben. Als we daarmee verder kunnen, denk ik dat we een goede tijd tegemoet gaan.

*Mirjam van Noord
is derdejaars student
culturele antropologie*

